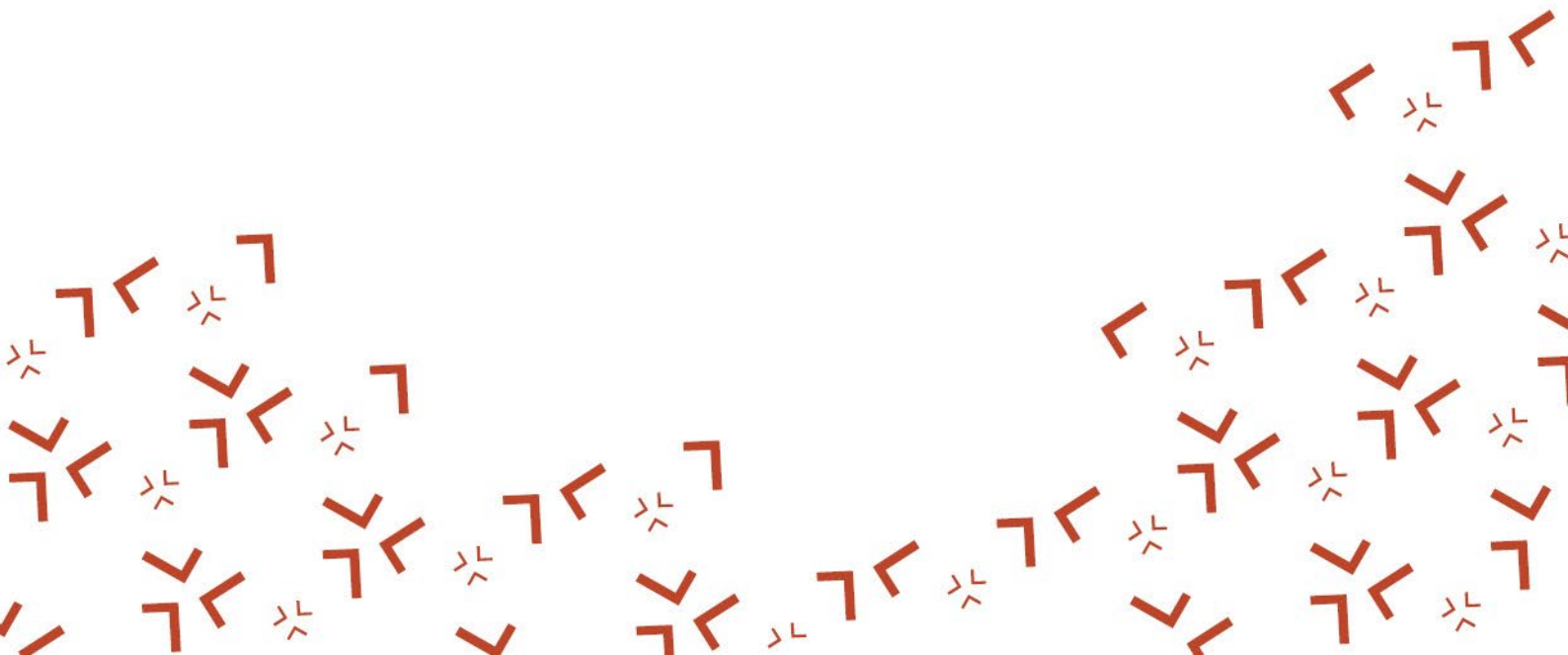

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Muuttoranta, K. & Majuri, K. 2022. Vierailulla naapurissa: Idre. Poromies. 91 (3), 87-88.

Teurastamon aitauksissa oli käytetty paljon kangasta näköesteenä. Edullinen ja toimiva ratkaisu.

VIERAILULLA NAAPURISSA: IDRE

Teksti ja kuvat **Kirsi Muuttoranta** ja **Karoliina Majuri**

Ruotsissa poronhoitoalue ulottuu todella syväälle etelään. Eteläisin paliskunta, Idre, on suunnilleen Tampereen korkeudella. Vierailimme paliskunnan teurastamossa, taljayrityksessä ja haastattelimme paikallisia poromiehiä. Idressä osataan porojen kaupallistaminen!

Taalainmaan tunturialueella sijaitsevan Idren suurin sallittu on 2700 poroa. Poroisäntä, Peter Andersson, kuvailee paliskunnan olevan pieni, mutta virkeä. Idren alue on helposti saavutettavissa Tukholman näkökulmasta: alueen tunturit ja tunturikeskukset houkuttelevat turisteja, jotka ovat kiinnostuneita poronhoidosta ja saamelaiskulttuurista. Porotuotteiden ja -palvelujen ostajakunta on taattu. Andersson kuvailee turismin vaikutuksia.

– Laidunrauhan turvaamiseksi haluamme pitää turistit poluilla ja rekeilyalueilla. Toisaalta turistit ostavat porotuotteita. Moderni pyrkimys syödä vähemmän lihaa tarkoittaa, että lihan laatuun kiinnitetään huomiota. Poroa ostavat ne, jotka vähentävät liha-aterioiden määrää, mutta haluavat panostaa lihan laatuun.

Paliskunnassa on vain kolme aktiivista poronhoitajaperhettä, mutta erittäin hyväkuntoiset laitumet. Matkalla mukana ollut jokkmokkilainen poromies kuvasi Idren poroja avoimesti kateellisenä.

– Nämähän ovat lihavia kuin pormaat – ja täysin ilman lisäruokintaa!

Ruokkimattomuus tarkoittaa toisaalta sitä, että poroja täytyy paimentaa. Poromiehet ovat koirineen tokan mukana koko talven. Työ, koneet ja polttoaine nostavat tuotantokustannuksia, vaikka rehelaskut eivät hirvitä, kuten meillä.

Yksityiset yritykset omistavat lähes kaikki Ruotsin poroteurastamot. Idre on harvinainen poikkeus, sillä se on paliskunnan osakkaiden omistama poroteurastamo, vaikka sitä hallinnoikin yritys.

Mattias Jonsson vastaa teurastamoa pyörittävän Idre Ren Ab:n toiminnasta (www.idrerren.se). Sujuvalla englannilla hän kertoo:

– Lihan laatu on meillä ykkös-tavoite. Hygienia ja eläinten hyvinvointi ovat tärkeimpiä laadun takeita. Meillä porot kuljetetaan teurastamon konttoreihin siten, että niiden hyvinvoinnista huolehditaan. Teurastamon konttoreissa hyvinvointi on ykkösasia. Viemme niihin jo syksyllä jäkälää, jota porot saavat syödä. Arvostamme poroa ja kohtelemme sitä erittäin hyvin sen viimeisenä päivänä. Asiakkaat arvostavat hyvinvoinvan eläimen lihaa ja meidän poromme täyttävät vaativien asiakkaiden toivomukset.

Poroisäntä Peter Andersson opetti kurssilaisille ruhon leikkaamista. Hän painotti laadukasta lopputulosta, jonka avulla kuluttaja saadaan ostamaan poronlihaa ja mainostamaan sitä myös muille.

Mattias Jonsson vastasi RenResurs-hankkeessa järjestetystä teurastus- ja lihanleikkauskurssista Ruotsin puolelta. Hän painotti kaikessa toiminnassa eläinten hyvinvointia ja lihan laatua. Huomaa 'ruhohenkarit' sekä lihakkuus- ja rasvaluokituksen osoittavat leimat paisteissa.

Teurastamoyritys ostaa paliskunnan porot, ja luonnollisesti poromiehet saavat teurastuttaa omat poronsa teurastamon tiloissa. Esimerkiksi poroisäntä käsittelee omat poronsa ja myy ne suoraan asiakkaille Renbiten-yrityksensä myymälöistä tilaltaan ja Falunista. Hän toimi aktiivisesti myös matkailussa. Käy kurkkaamassa yrityksen nettisivut www.renbiten.se

Mattias kertoi avoimesti poromiehen elämästä. Investointitukia ei ole. Paimenuksessa tarvittavien kelkkojen vaihtaminen rasittaa taloutta kovasti. Arjen haasteet kuulostivat samoilta meillä: laidunrauhan lisäksi pedot puhuttivat. Sudet ja karhut aiheuttavat vahinkoja porotaloudelle. Mattiaksen isä, Benny Jonsson kertoi, kuinka hän oli nähnyt karhun menevän vasotustokkaan.

– Parissa minuutissa 12 vasaa oli menettänyt henkensä. Sitä ei voi uskoa, miten lyhyessä ajassa karhu tekee todella ison vahingon!

Taljojen myynnissä Jonssonit olivat ihailtavan aloitteellisia. Benny ostaa kaikki teurastamon taljat, muokkauttaa ne rahtityönä ja myy taljoja Gealtan-tuotemerkillä. Heidän taljojaan on laajalti myynnissä niin Ruotsin kaupissa ja huoltoasemilla kuin ulkomaillakin. Vientikohteena on seitsemän eri maata. Taljojen lisäksi Benny myy poromiehen arkea kuvaavia valokuvia.

Benny esitteli, kuinka muokattujen taljojen nahkapuoli voidaan käsitellä kosteutta kestäväksi. Käsitely mahdollistaa muokattujen taljojen käytön myös ulkotiloissa. Nykyaikainen kuluttaja arvostaa muokatun taljan monikäyttöisyyttä! Käsitely lisää taljan kuluttajahintaa noin kymmenellä eurolla, mutta käsiteltyjen taljojen menekki on hyvä.

Olimme seuraamassa yhtä kauden viimeisistä nylyistä helmikuun alussa. Kausi on vähän lyhyempi kuin useimmissa meidän paliskunnissa, sillä erotukset aloitetaan vasta lokakuun puolen välin jälkeen. Vasonta alkaa noin viikkoa aikaisemmin kuin Suomessa. Vasoilla on hyvin aikaa kasvaa ennen teurastuskautta. Hyvät laitumet takaavat hyvät ruhot. Vielä kauden loppupuolellakin rasvaa ja kokoa oli niin, että kateeksi kävi.

Benny Jonsson on kehittänyt taljojen myynnistä toimivan konseptin ja menestyvän perheyrittäjän.

Taljat rahaksi -hanke

Toteuttaja Lapin ammattikorkeakoulu yhteistyössä Paliskuntain yhdistyksen kanssa

Rahoittaja Lapin ELY-keskus / Maaseuturahasto

Toiminta-aika 1.6.202–31.12.2022

www.lapinamk.fi/porontaljat

RenResurs-hanke

Toteuttajat: Luulaja teknillinen yliopisto, Lapin amk ja Sápmi Innovation AB

Rahoittajat: Norrbottenin lääninhallitus / Interreg Pohjoisen, Lapin liitto (EAKR)

Toiminta-aika 1.4.202–30.9.2022.

www.lapinamk.fi/renresurs

Karoliina Majuri (oik.) toimii projektipäällikkönä Lapin ammattikorkeakoulussa. Kollega kuvailee: Ykkösluokan teollisuusvakoilija, joka laittaa itsensä likoon saadakseen tietoa suomalaisille poronhoitajille. A-luokan reissukaveri, jonka hymy ei hyödy missään porukassa.

Kirsi Muuttoranta on Lapin ammattikorkeakoulun lehtori. Yllätti itsensä reissussa, kun tulkitsi ruosteisen svinskan ja finglishin avulla. Kielimuuria voi syyttää jutun mahdollisista asiavirheistä.